

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра оперативної хірургії з топографічною анатомією

“17” 07 2023 р.

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
ОК 23**

**“Клінічна анатомія та оперативна хірургія”
підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальності 222 «Медицина»**

Обговорено та ухвалено
на методичному засіданні кафедри
Оперативної хірургії з топографічною
анатомією
Протокол № 10
від “25” травня 2023 р.
Завідувач кафедри,
проф. Зоряна Масна

Затверджено
профільною методичною комісією
з медико-біологічних дисциплін
Протокол № 3
“25” травня 2023 р.
Голова профільної методичної комісії,
проф. Олександр Луцик

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Масна З.З., завідувач кафедри оперативної хірургії з топографічною анатомією Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, доктор медичних наук, професор

Рудницька Х. І., завуч кафедри оперативної хірургії з топографічною анатомією Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, кандидат медичних наук, доцент

Орел М. Г., старший викладач кафедри оперативної хірургії з топографічною анатомією Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького

Габа М.Є., доцент кафедри оперативної хірургії з топографічною анатомією Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, кандидат медичних наук, доцент

РЕЦЕНЗЕНТИ :

Фік В. Б., доцент кафедри нормальної анатомії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, доктор медичних наук.

Челпанова І. В., завідувач кафедри гістології, цитології та ембріології Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, кандидат медичних наук, доцент.

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія»

відповідно до Стандарту вищої освіти *другого (магістерського) рівня*

галузі знань 22 «Охорона здоров'я»

спеціальності 222 «Медицина»

освітньої програми *магістра* медицини

Опис навчальної дисципліни (анотація).

Робоча навчальна програма з дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія» для студентів I–II курсів медичного факультету за спеціальністю 222 «Медицина» укладена на основі Положення про робочу навчальну програму дисципліни, розробленого у відповідності до Положення про організацію освітнього процесу у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, ухваленого Вченою Радою університету 18.02.2015 р., протокол № 1-ВР та наказів ректора щодо удосконалення організації навчального процесу. Метою Положення є унормування змісту, обсягів, послідовності та організаційних форм вивчення дисципліни студентами, а також форм і засобів поточного і підсумкового контролю знань.

Робоча навчальна програма дисципліни – є нормативним документом університету, що розробляється колективом кафедри для кожної навчальної дисципліни на основі галузевого стандарту вищої освіти відповідно до навчального плану.

Робоча навчальна програма має забезпечувати: відповідність змісту галузевих стандартів вищої освіти через безпосередній зв'язок змісту дисципліни з цілями вищої освіти (уміннями та здатностями фахівця, що визначені в ОКХ); відповідність ліцензійним та акредитаційним умовам та вимогам; відповідність «Стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти»; можливість використання дисциплінарних компетенцій як інформаційної бази для формування засобів діагностики; однозначність критеріїв оцінювання навчальних досягнень.

Робоча навчальна програма дисципліни за своїм змістом є документом, що визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики майбутнього фахівця, алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни з урахуванням міждисциплінарних зв'язків, що виключає дублювання навчального матеріалу при вивченні спільних для різних курсів проблем, необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання знань студентів.

Робоча навчальна програма як нормативний документ, що закладає ідеологію змісту освіти та організації навчального процесу, визначає навчально-методичні засади діяльності кафедри; на її основі розробляються усі навчально-методичні матеріали для забезпечення освітнього процесу, у т. ч. для самостійної роботи студентів.

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них			Рік навчання семестр	Вид контролю
	Всього	Аудиторних			
		Лекцій (годин)	Практичних занять (год.)		
Назва дисципліни: Клінічна анатомія та оперативна хірургія	3 кредити ECTS/ 90 год.	10	34	46	II курс (4 семестр) Диференційований залік

Предметом вивчення навчальної дисципліни є пошарова будова організму та принципи операцій.

Міждисциплінарні зв'язки: вивченні навчальної дисципліни «Клінічна анатомія а оперативна хірургія» базується на знаннях основних дисциплін та інтегрується з гістологією, нормальною фізіологією, хірургією, терапією, рентгенологією, неврологією, стоматологією та ін.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни: «Клінічна анатомія та оперативна хірургія» впливає із цілей освітньої-професійної програми підготовки випускників вищого медичного навчального закладу та визначаються змістом тих системних знань і умінь, котрими повинен оволодіти лікар-спеціаліст. Знання, які студенти отримують із навчальної дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія» є базовими для блоку дисциплін, що забезпечують природничо-наукову (блок ПН) і професійно-практичну (ПП) підготовку.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія» є наступні:

а) базуються на вивченні студентами морфологічних дисциплін - анатомії людини; гістології, цитології та ембріології; фізіології, патоморфології; патофізіології; пропедевтики внутрішньої медицини, пропедевтики педіатрії, радіології й інтегруються з цими дисциплінами;

б) закладає основи вивчення студентами хірургії, травматології, хірургічної стоматології, нейрохірургії, анестезіології та інтенсивної терапії і іншими навчальними дисциплінами, де застосовуються хірургічні методи лікування, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання в процесі подальшого навчання і професійної діяльності;

в) надає можливість отримати практичні навички та сформувати професійні вміння для надання медичної допомоги при певних патологічних станах та в період догляду за хірургічними хворими.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- знати будову, топографію та синтопію ділянок тіла людини;
- демонструвати володіння технікою виконання основних оперативних втручань на експериментальних тваринах та трупах людини.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті вищої освіти).

- *інтегральна:*

Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

- *загальні:*

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
7. Здатність працювати в команді.
8. Здатність до міжособистісної взаємодії.
9. Здатність спілкуватись іноземною мовою.
10. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.
11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
13. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- *спеціальні (фахові, предметні):*

1. Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.
2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
6. Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань.
7. Здатність до діагностування невідкладних станів.
8. Здатність до визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги.
10. Здатність до виконання медичних маніпуляцій.
11. Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

21. Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

24. Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.

25. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти дисципліна забезпечує набуття студентами наступних компетентностей:

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономна відповідальність
Інтегральна компетентність					
Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.					
Загальні компетенції					
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	Знати способи аналізу та синтезу, що є основою для оригінального мислення та проведення досліджень	Вміти проводити аналіз інформації, приймати обґрунтовані рішення, вміти здобути сучасні знання	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань для професійного розвитку
ЗК 2	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями	Знати різні методи навчання для отримання сучасних знань у сфері професійної діяльності	Вміти аналізувати професійну інформацію, приймати обґрунтовані та фахові рішення, здобувати сучасні знання	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей	Нести відповідальність за навчання з високим ступенем автономії та своєчасне набуття сучасних знань
ЗК 3	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності	Вміти інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі і проблеми, які виникають у професійній діяльності	Зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються	Нести відповідальність за прийняття рішень нових стратегічних підходів у практичних ситуаціях
ЗК 4	Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності	Мати глибокі знання із структури професійної діяльності	Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності	Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності
ЗК 5	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації	Знати особливості пристосувальних реакцій,	Вміти забезпечувати адекватне пристосування до	Встановлювати зв'язки для забезпечення ефективної	Нести відповідальність за реалізацію процесів

		способи адаптації та принципи дії в новій ситуації	змінних умов та здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах	адаптації	адаптації
ЗК 6	Здатність приймати обгрунтовані рішення	Мати достатній рівень знань в професійній сфері та комунікативних навиків для можливості прийняття обгрунтованого вирішення завдань	Здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації	Використовувати необхідні методи взаємодій та фахової співпраці на відповідному рівні	Нести відповідальність за прийняття обгрунтованих рішень у професійній діяльності
ЗК 7	Здатність працювати в команді	Знати методи командної роботи та способи колективної співпраці	Вміти вибирати шляхи та стратегії комунікації для забезпечення ефективної командної роботи	Використовувати інформаційно-комунікаційні технології в командній роботі	Нести відповідальність за якість командної роботи
ЗК 8	Здатність до міжособистісної взаємодії	Знати способи міжособистісної взаємодії	Вміти ефективно взаємодіяти з іншими	Встановлювати міжособистісні зв'язки	Нести відповідальність за якість міжособистісної взаємодії
ЗК 9	Здатність спілкуватись іноземною мовою	Мати базові знання іноземної мови	Вміти застосовувати знання іноземної мови для отримання професійної інформації	Використовувати іноземну мову у професійній діяльності	Нести відповідальність за розвиток професійних знань
ЗК 10	Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології	Мати глибокі знання в галузі інформаційних і комунікаційних технологій, що застосовуються у професійній діяльності	Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній галузі, що потребує оновлення та інтеграції знань	Використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності	Нести відповідальність за розвиток професійних знань та умінь
ЗК 11	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел	Знати всі можливі способи пошуку різноманітних сучасних наукових джерел	Вміти здійснювати професійну діяльність, яка потребує оновлення та інтеграції знань з використанням сучасних ресурсів	Аналізувати сучасні знання для організації наукової та професійної діяльності	Нести відповідальність за внесок до професійних знань
ЗК 12	Визначеність і наполегливість щодо поставлених	Знати шляхи вирішення поставлених	Здатність наполегливо вирішувати	Встановлювати міжособистісні зв'язки для	Нести відповідальність за якість

	завдань і взятих обов'язків	завдань і взятих обов'язків	поставлені завдання та сумлінно виконувати взяті обов'язки	ефективного виконання завдань та обов'язків	поставлених завдань та професійних обов'язків
ЗК 13	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем;	Знати гендерні проблеми та рівність прав й можливостей реалізувати свої права	Здатність адекватно оцінювати ситуації гендерної нерівності	Вміти виявити гендерну проблему та ефективно комунікувати за принципом рівності прав	Нести відповідальність за гендерно компетентну поведінку в процесі професійної діяльності
ЗК 14	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні	Знати шляхи вирішення поставлених завдань і взятих обов'язків	Здатність наполегливо вирішувати поставлені завдання та сумлінно виконувати взяті обов'язки	Комунікувати з урахуванням моральних, культурних та наукових аспектів	Нести відповідальність за збереження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень у професійній діяльності та дотримання принципів здорового способу життя
ЗК 15	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	Знати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення, закономірності розвитку предметної області, види відпочинку та принципи здорового способу життя	Здатність використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя та уміння зберігати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення	Комунікувати з урахуванням моральних, культурних та наукових аспектів	Нести відповідальність за збереження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень у професійній діяльності та дотримання принципів здорового способу життя
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності					
ФК 1	Здатність збирати медичну інформацію про	Мати спеціалізовані знання про	Вміти зібрати медичну інформацію,	Усвідомлювати важливість збору медичної	Нести відповідальність за якісний збір

	пацієнта і аналізувати клінічні дані	будову організму людини, її органи та системи; знати механізми функціонування систем організму людини	описувати та пояснювати будову та функції систем організму людини	інформації про пацієнта та її значення для аналізу клінічних даних	медичної інформації та аналіз клінічних даних на сучасному рівні, робити висновки про стан здоров'я
ФК 2	Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів	Знати основи методів лабораторних та інструментальних досліджень	Вміти правильно вибрати відповідні та адекватні методи лабораторних та інструментальних досліджень для комплексної та ефективної оцінки здоров'я людини	Правильно оцінити результати лабораторних та інструментальних досліджень	Нести відповідальність за якість та своєчасність оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень
ФК 6	Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань	Мати спеціалізовані знання алгоритмів та стандартних схем лікування захворювань.	Вміти визначати принципи та характер лікування захворювання.	Формувати та донести до пацієнта та фахівців власні висновки щодо принципів та характеру лікування.	Нести відповідальність за прийняття рішення щодо принципів та характеру лікування захворювання.
ФК 7	Здатність до діагностування невідкладних станів	Мати спеціалізовані знання про стандартні методики обстеження людини (вдома, на вулиці, у закладі охорони здоров'я) в умовах нестачі інформації. Мати знання про клінічні прояви і стадії розвитку гострих медичних станів	Вміти в умовах нестачі інформації, використовуючи стандартні методики, шляхом прийняття обґрунтованого рішення оцінити стан людини, швидко виявляти і діагностувати гострі медичні стани, вміти організовувати відповідну діагностичну програму.	Дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм прийняти обґрунтоване рішення щодо оцінки стану людини, діагнозу та організації необхідних медичних заходів в залежності від стану людини; заповнити відповідні медичні документи. Використовувати стратегії спілкування та навички міжособистісної взаємодії.	Нести відповідальність за своєчасне виявлення і оцінку невідкладного медичного стану у пацієнта
ФК 8	Здатність до визначення тактики та надання екстреної медичної допомоги	Знати законодавчу базу щодо надання екстреної медичної допомоги. Мати спеціалізовані знання про невідкладні стани людини; принципи та алгоритми надання екстреної медичної допомоги	Вміти послідовно і правильно виконувати заходи першої медичної допомоги відповідно до невідкладного стану, що виник	Обґрунтовано формулювати та довести до пацієнта чи його законного представника необхідність надання невідкладної допомоги та отримати згоду на медичне втручання. Використовувати стратегії спілкування та	Нести відповідальність за правильність і послідовність надання першої медичної допомоги

				навички міжособистісної взаємодії.	
ФК 10	Здатність до виконання медичних маніпуляцій	Мати спеціалізовані знання про людину, її органи та системи; знання морфологічних основ та алгоритмів виконання медичних маніпуляцій	Вміти виконувати медичні маніпуляції	Правильно оцінити доцільність та обґрунтувати необхідність проведення медичних маніпуляцій	Нести відповідальність за якість виконання медичних маніпуляцій
ФК 11	Здатність розв'язувати медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	Знати та орієнтуватися у медичних проблемах, що виникають у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації.	Мати навички розв'язання медичних проблем у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації	Комунікувати задля розв'язання медичних проблем у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації	Нести відповідальність за вирішені медичні проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
ФК 21	Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються	Мати глибокі знання професійної діяльності та проблем охорони здоров'я	Здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	Комунікувати з фахівцями і нефахівцями щодо проблем охорони здоров'я	Нести відповідальність за внесок до професійних знань та оцінювання результатів діяльності щодо проблем охорони здоров'я
ФК 24	Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами	Знати етичні принципи при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами	Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі із дотриманням етичних принципів	Дотримуватись під час професійної діяльності етичних принципів	Нести відповідальність за дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами
ФК 25	Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів	Знати принципи професійної та академічної доброчесності	Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких, або мультидисциплінарних контекстах із дотриманням професійної та академічної доброчесності	Формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності на основі принципів професійної та академічної доброчесності	Нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна

Відповідність визначених стандартом результатів навчання та компетентностей

Код програмного результату навчання	Результат навчання	Код компетентностей
ПРН 1	Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.	ЗК 1-15. ФК 1, 2, 6, 7, 8, 10, 11, 21, 24, 25.
ПРН 2	Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук на рівні, достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я	ЗК 1, 2, 3, 4, 6, 10, 11, 12. ФК 1, 2, 6, 7, 8, 11, 24.
ПРН 3	Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем	ЗК 1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12. ФК 11, 21, 25.
ПРН 4	Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи дані анамнезу хворого, обстеження хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній діагноз захворювання (за списком 2)	ЗК 1, 2, 3, 4, 6, 13. ФК 1, 2, 7, 11, 21, 24.
ПРН 5	Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму; на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за списком 4) із врахуванням віку та статі пацієнта	ЗК 1, 2, 3, 6, 7, 8, 11, 13. ФК 1, 2, 6, 7, 10, 11, 21, 24.
ПРН 6	Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного та додаткового обстежень, проводити диференційну діагностику; дотримуватись відповідних етичних і юридичних норм; працювати під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я (за списком 2)	ЗК 1, 2, 3, 6, 7, 8, 11. ФК 1, 2, 7, 10, 11, 24.
ПРН 7	Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та додаткові) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4) для пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики (за списком 2)	ЗК 1, 3, 6, 8. ФК 1, 2, 6, 7, 21, 24.
ПРН 8	Визначати провідний клінічний синдром або встановлювати, чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3) шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я та за його межами, у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу)	ЗК 1, 3, 4, 6, 8, 12., 14 ФК 1, 2, 7, 8, 10, 11, 21, 24.
ПРН 9	Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями за списком 2, враховуючи вік та стать пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я та за його межами, у т.ч на етапах медичної евакуації і у польових умовах, на підставі попередньо встановленого клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами; у разі потреби розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоналізовані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи	ЗК 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 12, 13, 14. ФК 1, 2, 6, 7, 8, 10, 11, 21, 24.

ПРН 10	Визначати необхідний режим праці, відпочинку та харчування пацієнта на підставі попереднього та/чи заключного клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартами	ЗК 1, 3, 4, 6, 15 ФК 1, 6, 11, 21, 24.
ПРН 14	Визначати тактику та надавати екстрену медичної допомогу при невідкладних станах (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з існуючими клінічними протоколами та стандартами	ЗК 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 14. ФК 1, 7, 8, 10, 11, 24.
ПРН 16	Формувати раціональні медичні маршрути пацієнтів; організовувати взаємодію з колегами у своєму та інших закладах, організаціях та установах; застосовувати інструменти просування медичних послуг на ринку на підставі аналізу потреб населення, в умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу та у конкурентному середовищі	ЗК 1, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 14. ФК 1, 2, 6, 11, 21, 24.
ПРН 17	Виконувати медичні маніпуляції (за списком 5) в умовах лікувального закладу, на виробництві та вдома у пацієнта на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта шляхом прийняття обґрунтованого рішення, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм	ЗК 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 12, 14. ФК 1, 6, 7, 8, 10, 11, 24.
ПРН 18	Визначати стан функціонування та обмежень життєдіяльності особи та тривалість непрацездатності з оформленням відповідних документів в умовах закладу охорони здоров'я на підставі даних про захворювання та його перебіг, особливості професійної діяльності людини, тощо. Вести медичну документацію щодо пацієнта та певного контингенту населення на підставі нормативних документів	ЗК 3, 4, 5, 6, 14. ФК 1, 2, 6, 7, 11, 21, 24.
ПРН 19	Планувати та втілювати систему протиепідемічних та профілактичних заходів щодо виникнення та розповсюдження захворювань серед населення	ЗК 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 14. ФК 1, 2, 6, 10, 11, 21, 24, 25.
ПРН 21	Знаходити необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерел, аналізувати, оцінювати та адекватно застосовувати цю інформацію	ЗК 1, 2, 3, 6, 9, 10, 11, 14, 15. ФК 1, 6, 11, 21, 24, 25.
ПРН 22	Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я та дослідницької роботи	ЗК 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15. ФК 1, 6, 11, 21, 24, 25.
ПРН 25	Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців	ЗК 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15. ФК 1, 6, 8, 11, 21, 25.
ПРН 26	Управляти робочими процесами у сфері охорони здоров'я, які можуть бути складними, непередбачуваними та потребувати нових стратегічних підходів; організовувати роботу та професійний розвиток персоналу з урахуванням набутих навиків ефективної роботи в команді з дотриманням позицій лідерства, належної якості, доступності і справедливості, забезпечення надання інтегрованої медичної допомоги	ЗК 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15. ФК 1, 2, 6, 8, 11, 21, 25.
ПРН 27	Вільно спілкуватися державною та англійською мовою як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проектів	ЗК 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15. ФК 1, 11, 21, 25.
ПРН 28	Приймати ефективні рішення з проблем охорони здоров'я, оцінювати потрібні ресурси, враховувати соціальні, економічні та етичні наслідки	ЗК 1- 15; ФК 1, 2, 6, 7, 8, 10, 11, 21, 24, 25.

Формування умінь дозволяє застосовувати знання з клінічної анатомії та оперативної хірургії в процесі подальшого вивчення усіх клінічних дисциплін і в майбутній професійній діяльності.

Результати навчання: знання, які студенти отримують із навчальної дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія», є базовими для блоку

дисциплін, що забезпечують природничо-наукову (блок ПН) і професійно-практичну (блок ПП) підготовку.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна: вміння аналізувати інформацію про пошарову будову тіла людини, системи, що його складають, органи і тканини; демонструвати володіння морально-етичними принципами ставлення до живої людини та її тіла як об'єкту анатомічного та клінічного дослідження; варіанти мінливості органів, вади розвитку; інтерпретувати статеві, вікові та індивідуальні особливості будови організму людини; пояснювати закономірності розвитку та особливості будови органів та систем людини на макро- і мікроскопічному рівнях; передбачити взаємозалежність і єдність структур і функцій органів людини їх мінливість під впливом екологічних факторів; визначити топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини; визначити вплив соціальних умов та праці на розвиток і будову організму людини.

Результати навчання для дисципліни: гістологія, нормальна фізіологія, хірургія, терапія, рентгенологія, неврологія, стоматологія та ін.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин: з них 10 год. – лекції, 34 год. – практичні заняття, 46 год. – самостійна робота.

Основними видами навчальних занять з дисципліни є практичні заняття та самостійна робота студентів з тематики програми навчальної дисципліни.

Тема 1. Безпека життєдіяльності підчас війни, надання невідкладної медичної допомоги, психологічної допомоги, антикризовий менеджмент. Введення в оперативну хірургію та топографічну анатомію. Класифікація знечулень; види оперативних втручань. Принципи операцій. Хірургічний інструментарій.

Обговорення питань безпеки життєдіяльності підчас війни, надання невідкладної медичної допомоги, психологічної допомоги та антикризового менеджменту. Введення в оперативну хірургію та топографічну анатомію.

Визначення поняття та складові Клінічної анатомії та топографічної анатомії.

Визначення Оперативної хірургії. Визначення знеболень. Класифікація знеболювань. Визначення поняття «Хірургічна операція». Основні принципи та класифікації хірургічних операцій. Хірургічні інструменти. Поділ хірургічних інструментів на групи за функціональним призначенням. Опис хірургічних інструментів, основні характеристики, способи тримання та особливості використання.

Тема 2. Роз'єднання і з'єднання тканин. Первинна хірургічна техніка.

Основні принципи роз'єднання тканин – малотравматичність, пошаровість, проведення розрізів вздовж ліній Ланге та великих судин і нервів.

Основні принципи з'єднання тканин – сувора пошаровість (у порядку, зворотньому роз'єднанню), ретельне зіставлення країв, максимальне їх зближення та накладання швів без натягу тканин. Методи тимчасової та остаточної зупинки кровотечі у рані. Загальні принципи хірургічної обробки ран.

Принципи накладання різних видів швів на різні тканини та органи. Відпрацювання практичних навичок використання хірургічних інструментів, техніка в'язання вузлів (ручний та інструментальний вузол). Принципи використання хірургічних інструментів та шовного матеріалу під час хірургічних маніпуляцій. Використання зшиваючої апаратури, техніка накладання апаратних швів та скоб.

Тема 3. Топографічна анатомія і оперативна хірургія ділянок черепно-мозкового відділу голови. Топографічна анатомія і оперативна хірургія порожнини черепа.

Мозковий відділ голови. Топографія склепіння черепа, поділ на ділянки. Лобово-тім'яно-потилична, скронева та соскоподібна ділянки: пошарова будова, особливості іннервації та кровопостачання, характер гематом, особливості проведення первинної хірургічної обробки цих ділянок. Трепанаційний трикутник Шипо та його практичне значення. Антротомія. Порожнина черепа. Оболони та підоболонні простори головного мозку. Синуси твердої мозкової оболонки. Черепні ямки. Особливості кровопостачання та венозного кровоплину мозку. Топографія черепних нервів. Схема краніо-церебральної топографії Кренлейна-Брюсової. Трепанації черепа.

Тема 4. Топографічна анатомія лиця. Очниця, ніс. Операції при гнійних процесах лиця.

Лицевий відділ голови, поділ на ділянки, вікові, статеві та конституційні особливості, особливості кровопостачання, венозного та лімфатичного відтоку. Щічна ділянка, привушно-жувальна ділянка, глибока ділянка лиця, очноямкова ділянка, ділянка носа, ротова ділянка. Клітковинні простри лиця. Операції при гнійних процесах лиця. Принципи первинної хірургічної обробки ран. Вправлення звиху нижньої щелепи. Вроджені вади лиця. Принципи реконструктивних та естетичних операцій на лиці.

Тема 5. Топографія фасцій, клітковинних просторів та ділянок шиї. Операції при гнійних процесах шиї. Оголення і перев'язка зовнішньої та загальної сонних артерій.

Топографія фасцій шиї. Класифікації фасцій шиї. Класифікація за проф. В. М. Шевкуненко. Клітковинні простори шиї. Ділянки та трикутники шиї. Типова локалізація, ускладнення та оперативне лікування гнійних процесів шиї. Кисти та нориці шиї. Оголення та перев'язка сонних артерій.

Тема 6. Топографічна анатомія органів шиї (гортань, глотка, стравохід, щитоподібна залоза). Операції на органах шиї. Трахеотомія, трахеостомія.

Топографічна анатомія органів шиї: глотка, стравохід, гортань, трахея, щитоподібна залоза та прищитоподібні залози. Особливості кровопостачання, венозного та лімфатичного відтоку органів шиї. Техніка виконання трахеотомії та трахеостомії, можливі ускладнення. Техніка виконання конікотомії та конікопункції. Операції на щитоподібній залозі та прищитоподібних залозах. Оперативні доступи до органів шиї. Операція Ванаха-Крайля. Вагосимпатична блокада за О. В. Вишневським.

Тема 7. Топографічна анатомія і оперативна хірургія стінок грудної клітки, молочної залози, плеври і легень.

Топографічна анатомія стінок грудної клітки, пошарова будова. Проекції та синтопія судинно-нервових пучків. Резекція ребра. Торакотомії. Стернотомії. Топографія молочної залози, кровопостачання, іннервація, особливості лімфовідтоку. Операції при гнійних маститах. Оперативне лікування пухлин молочної залози. Секторальна резекція молочної залози. Мастектомія. Топографія діафрагми. Діафрагмальні грижі. Класифікація пневмотораксів. Гідроторакс, гемоторакс, хілоторакс. Оперативне лікування пневмотораксів. Плевральні пункції. Активний та пасивний дренаж плевральної порожнини. Топографія плеври та легень, кровопостачання, іннервація та лімфовідтік. Границі легень. Топографія коренів легень. Плевральні закутки. Операції на плеврі. Особливості операцій на легенях. Принципи резекцій легень, лобектомія, білобектомія, пульмонектомія.

Тема 8. Топографічна анатомія і оперативна хірургія органів середостіння.

Поділ середостіння. Клінічна, топографічна та вікова анатомія за грудинної залози. Операції при тимоммах. Топографія верхньої порожнистої, плечоголовних, непарної та півнепарної вен. Топографія висхідної аорти, дуги аорти та її гілок, грудної аорти, особливості операцій на них. Топографія легеневого стовбура. Топографія діафрагмальних та блукаючих нервів. Топографія трахеї та головних бронхів. Сторонні тіла трахеї та бронхів. Топографія перикарду. Пункція перикарду. Перикардектомія. Топографічна анатомія серця, кровопостачання, іннервація та лімфовідтік. Проекційні точки аускультативні клапанів серця, границі серця. Вроджені та набуті вади серця. Топографія стравоходу. Операції на стравоході. Реконструкції стравоходу. Топографія симпатичних стовбурів. Топографія грудної лімфатичної протоки.

Тема 9. Топографічна анатомія і оперативна хірургія передньо-бічної стінки живота. Хірургічна анатомія і оперативне лікування гриж передньої черевної стінки.

Пошарова будова передньо-бічної стінки живота, кровопостачання та іннервація, поділ на ділянки. Внутрішня поверхня черевної стінки. Класифікація та правила проведення лапаротомій, лапароскопічні доступи. Пахвинний канал: стінки, отвори та вміст. Хірургічна анатомія та методи оперативного лікування гриж черевної стінки. Особливості оперативного лікування при вроджених, набутих, прямих та косих пахвинних грижах. Стегновий канал. Особливості оперативного лікування стегових гриж. Особливості оперативного лікування пупкових гриж у дорослих та дітей. Грижі білої лінії (діастаз). Затульні грижі. Бокові грижі. Грижі Спінгелієвої лінії. Поперекові, промежинні та сідничні грижі. Внутрішні грижі.

Тема 10. Топографічна анатомія очеревини і органів верхнього поверху черевної порожнини.

Межі верхнього поверху черевної порожнини. Сумки та закутки очеревинної порожнини. Топографія сальникової (чепцевої), печінкової, передшлункової сумки. Топографія печінки, поділ на частки та сегменти, особливості кровопостачання, іннервація, лімфовідтік, зв'язки печінки, велика та малі «голі» зони печінки. Портальна система. Особливості кровоплину при портальній гіпертензії, порто-кавальні анастомози. Топографія черевного відділу стравоходу,

кровообігу, іннервація та лімфовідтік. Топографія, особливості кровообігу, іннервації та лімфовідтоку шлунка, зв'язки шлунка, топографія гілок блукаючого нерва). Топографія дванадцятипалої кишки, поділ на частини, зв'язки, великий та малий сосочки, кровообігу, іннервація, лімфовідтік. Топографія підшлункової залози, кровообігу, іннервація та лімфовідтік. Топографія селезінки, кровообігу, іннервація та лімфовідтік.

Тема 11. Топографічна анатомія органів нижнього поверху черевної порожнини. Принципи операцій на органах черевної порожнини, кишкові шви та анастомози. Резекція кишок. Видалення червоподібного відростка. Операції на товстій кишці.

Межі нижнього поверху черевної порожнини. Топографія порожньої та клубової кишок, їх кровообігу, іннервація та лімфовідтік. Дивертикул Меккеля. Топографія товстої кишки, особливості кровообігу (дуга Ріолана, портална система) та іннервації. Клубово-сліпокишковий відділ, сліпа кишка, червоподібний відросток, висхідна ободова кишка, поперечна ободова кишка, низхідна ободова кишка, сигмоподібна кишка. Принципи операцій на органах черевної порожнини. Кишкові шви та анастомози. Резекції тонкої кишки. Апендектомія. Резекції товстої кишки (секторальні резекції, правобічна та лівобічна геміколектомія). Формування штучної калової нориці. Формування протиприродного відхідника за Мейдлем.

Тема 12. Операції на шлунку (гастростомія, резекція шлунку, гастроентеростомія). Операції на печінці, жовчному міхурі, жовчних шляхах, підшлунковій залозі а селезінці.

Оперативні втручання на органах верхнього поверху черевної порожнини. Операції на шлунку. Гастростомії за методами Штамма-Кадера, Вітцеля, Топровера. Резекції шлунка за методами Більрота I та Більрота II та їх модифікації. Пострезекційні синдроми, хвороби оперованого шлунка. Антеградна та ретроградна холецистектомія. Холедохолітомія. Ендоскопічна папілотомія. Основні принципи резекцій печінки. Спленектомія. Панкреато-дуоденальна резекція (операція Уіппла).

Тема 13. Топографічна анатомія і оперативна хірургія поперекової ділянки та заочеревинного простору. Основи трансплантології.

Пошарова будова поперекової ділянки. Топографія органів заочеревинного простору. Топографія, кровообігу, іннервація та лімфовідтік нирок. Нефроптоз. Топографія, кровообігу, іннервація та лімфовідтік наднирників. Операції на наднирниках. Нефропексія, нефротомія, нефростомія, піелотомія, резекція нирки, пересадка нирки. Топографія сечоводу, кровообігу, іннервація, лімфовідтік. Уретеролітомія, пластика сечовода. Топографія нижньої порожнистої вени та її притоків. Топографія черевного відділу аорти, парієтальні та вісцеральні гілки черевної аорти. Операції на черевному відділі аорти.

Тема 14. Топографічна анатомія і оперативна хірургія стінок, поверхів, судин, нервів та клітковинних просторів таза. Топографічна анатомія і оперативна хірургія органів таза.

Топографія стінок таза. Пельвіометрія. Сечо-статева діафрагма. Клітковинні простори таза. Локалізація та оперативне лікування гнійних процесів таза. Топографія судин та нервів таза. Топографія поверхів таза. Топографія органів таза у чоловіків та жінок, кровопостачання, іннервація та лімфовідтік. Пункція Дугласового простору та її діагностичне значення. Пункція сечового міхура. Операції при варікоцеле та гідроцеле. Резекції простати. Операції при геморої. Кесарський розтин.

Тема 15. Топографічна анатомія і оперативна хірургія верхньої кінцівки: надпліччя, плеча, ліктьової ямки, передньої та задньої ділянок передпліччя, кисті.

Топографія підшкірних вен верхньої кінцівки. Топографічна анатомія та пошарова будова надпліччя (підключична, дельтоподібна, лопаткова та пахвова ділянки) границі, проекції судинно-нервових пучків, лімфатичних вузлів, клітковинних просторів, плечового суглоба. Доступи до судинно-нервових пучків. Синдром виходу з грудної клітки. Топографія передньої та задньої ділянок плеча, границі, пошарова будова, проекції судинно-нервових пучків, клітковинних просторів. Топографія ліктьової ямки, границі, пошарова будова, проекції судинно-нервових пучків. Топографія ліктьового суглоба. Бурсити. Топографія передпліччя границі, пошарова будова, проекції судинно-нервових пучків, клітковинних просторів. Топографічна анатомія ділянки кисті, границі, пошарова будова, проекції судинно-нервових пучків. Топографічна анатомія ділянки зап'ястка. Канали зап'ястка. Топографічна анатомія суглобів зап'ястка. Топографічна анатомія долоні та тилу кисті, клітковинні простори.

Тема 16. Топографічна анатомія і оперативна хірургія нижньої кінцівки: сідничної ділянки, передньої ділянки стегна, колінного суглоба, задньої ділянки стегна, підколінної ямки, передньої та задньої ділянок гомілки, стопи.

Топографічна анатомія нижньої кінцівки. Топографія підшкірних вен нижньої кінцівки. Топографія сідничної ділянки, границі, пошарова будова, проекції судинно-нервових пучків, клітковинних просторів. Над- та підгрушоподібний простори. Топографія кульшового суглоба. Топографія передньої ділянки стегна, границі, пошарова будова, проекції судинно-нервових пучків, клітковинних просторів. Топографія стегового трикутника, ділянки стегового каналу, затульного каналу, привідного каналу (каналу Гунтера). Топографія колінної ділянки та підколінної ямки, границі, пошарова будова, проекції судинно-нервових пучків, клітковинних просторів. Колінний суглоб. Топографія передньої та задньої ділянок гомілки, границі, пошарова будова, проекції судинно-нервових пучків, клітковинних просторів. Топографія надп'яtkово-гомілкової ділянки, границі, пошарова будова, проекції судинно-нервових пучків, клітковинних просторів, каналів. Надп'яtkово-гомілковий суглоб. Топографія тилу та подошви стопи, границі, пошарова будова, проекції судинно-нервових пучків, клітковинних просторів.

Тема 17. Операції на верхній та нижній кінцівках: перев'язка судин; судинний шов; операції при панариціях; тендовагінітах; венесекція, венепункція; внутрішньом'язові ін'єкції; вскриття абсцесів. Методи зупинку

кровотеч на кінцівках. Принципи операцій на кістках (ампутація і екзартикуляція, резекція суглобів).

Техніка первинної хірургічної обробки ран кінцівок. Звихи плечового суглоба, операції на суглобі. Операції при гідраденіті. Лімфаденектомія. Тимчасова зупинка кровотечі на верхній та нижній кінцівках, правила накладання турнікета. Венесекція, венепункція. Операції при панариціях та гнійних тендовагінітах. Внутрішньом'язові ін'єкції. Оперативне лікування абсцесів сідничної ділянки. Принципи операцій на суглобах (пункція, артротомія, артропластика, артродез, резекція суглобів). Операції на судинах: перев'язка судин, судинний шов, реконструктивні операції на судинах, емboleктомія, операції при варикозній хворобі. Шов нерва. Шов сухожилка. Ампутації та екзартикуляції.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Лекції	Практичні (семінарські заняття)	СРС
1. Введення в оперативну хірургію та топографічну анатомію. Класифікація знечулень; види оперативних втручань. Принципи операцій. Хірургічний інструментарій. Безпека життєдіяльності під час війни, надання невідкладної медичної допомоги, психологічної допомоги, антикризовий менеджмент.	2	2	4
2. Роз'єднання і з'єднання тканин. Первинна хірургічна техніка.	-	2	-
3. Топографічна анатомія і оперативна хірургія ділянок черепно-мозкового відділу голови. Топографічна анатомія і оперативна хірургія порожнини черепа.	2	2	-
4. Топографічна анатомія лиця. Очниця, ніс. Операції при гнійних процесах лиця.	-	2	5
5. Топографія фасцій, клітковинних просторів та ділянок шиї. Операції при гнійних процесах шиї. Оголення і перев'язка зовнішньої та загальної сонних артерій.	-	2	-
6. Топографічна анатомія органів шиї (гортань, глотка, стравохід, щитоподібна залоза). Операції на органах шиї. Трахеотомія, трахеостомія.	-	2	10
7. Топографічна анатомія і оперативна хірургія стінок грудної клітки, молочної залози, плеври і легень.	2	2	4
8. Топографічна анатомія і оперативна хірургія органів середостіння.	-	2	-
9. Топографічна анатомія і оперативна хірургія передньо-бічної стінки живота. Хірургічна анатомія і оперативне лікування гриж передньої черевної стінки.	2	2	5
10. Топографічна анатомія очеревини і органів верхнього поверху черевної порожнини.	-	2	5

11. Топографічна анатомія органів нижнього поверху черевної порожнини. Принципи операцій на органах черевної порожнини, кишкові шви та анастомози. Резекція кишок. Видалення червоподібного відростка. Операції на товстій кишці.	–	2	–
12. Операції на шлунку (гастростомія, резекція шлунку, гастроентеростомія). Операції на печінці, жовчному міхурі, жовчних шляхах, підшлунковій залозі а селезінці.	–	2	4
13. Топографічна анатомія і оперативна хірургія поперекової ділянки та заочеревинного простору. Основи трансплантології.	2	2	5
14. Топографічна анатомія і оперативна хірургія стінок, поверхів, судин, нервів та клітковинних просторів таза. Топографічна анатомія і оперативна хірургія органів таза.	–	2	–
15. Топографічна анатомія і оперативна хірургія верхньої кінцівки: надпліччя, плеча, ліктьової ямки, передньої та задньої ділянок передпліччя, кисті.	-	2	-
16. Топографічна анатомія і оперативна хірургія нижньої кінцівки: сідничної ділянки, передньої ділянки стегна, колінного суглоба, задньої ділянки стегна, підколінної ямки, передньої та задньої ділянок гомілки, стопа.	–	2	–
17. Операції на верхній та нижній кінцівках: перев'язка судин; судинний шов; операції при панариціях; тендовагінітах; венесекція, венепункція; внутрішньом'язові ін'єкції; вскриття абсцесів. Методи зупинку кровотеч на кінцівках. Принципи операцій на кістках (ампутація і екзартикуляція, резекція суглобів).	–	2	4
Всього	10	34	46

4. Тематичний план лекцій

№	Т е м а	К-ть годин
1.	Введення в оперативну хірургію та топографічну анатомію. Класифікація знечулень; види оперативних втручань. Принципи операцій.	2
2.	Клінічна анатомія і оперативна хірургія ділянок мозкового відділу голови. Пошарова будова склепіння черепа. Хірургічна обробка черепно-мозкових ран, трепанації черепа; операції на мозку та мозкових оболонках. Клінічна анатомія лицевого відділу голови (бокова ділянка). Фасції і клітковинні простори лица. Іннервація лица. Хірургічна обробка ран лица. Хірургічна анатомія шиї. Принципи оперативних втручань на шиї.	2
3.	Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок грудної порожнини. Молочна залоза, діафрагма, плевра та її синуси. Топографія легень. Операції при маститах. Пункція плеври.	2

	Торакотомії. Операції при пневмотораксах. Операції на органах та структурах середостіння.	
4.	Клінічна анатомія та оперативна хірургія передньобоквої стінки живота. Види доступів на черевній стінці. Парацентез живота. Лікування гриж. Клінічна анатомія та оперативна хірургія органів черевної порожнини. Основні принципи оперативних втручань на порожнистих органах. Кишковий шов. Резекція тонкої та товстої кишок. Види гастростомії. Резекція шлунка. Апендектомія. Операції на печінці, жовчному міхурі, підшлунковій залозі та селезінці.	2
5.	Клінічна анатомія та оперативна хірургія поперекової ділянки, заочеревинного простору і таза. Операції на нирках, наднирниках та сечоводах. Принципи операцій на черевному відділі аорти та нижньої порожнистої вени. Операції на органах тазу. Клінічна анатомія та оперативна хірургія верхньої і нижньої кінцівок. Операції на кінцівках: перев'язка судин, судинний шов. Операції на нервах та сухожилках. Операції на суглобах. Ампутації та екзартикуляції. Оперативне лікування гнійних уражень кінцівок.	2
	Кількість лекційних годин з дисципліни	10

5. Тематичний план практичних (семінарських) занять

№	Тема	К-ть годин
1.	Безпека життєдіяльності підчас війни, надання невідкладної медичної допомоги, психологічної допомоги, антикризовий менеджмент. Введення в оперативну хірургію та топографічну анатомію. Класифікація знечулень; види оперативних втручань. Принципи операцій. Хірургічний інструментарій.	2
2.	Роз'єднання і з'єднання тканин. Первинна хірургічна техніка.	2
3.	Топографічна анатомія і оперативна хірургія ділянок черепно-мозкового відділу голови. Топографічна анатомія і оперативна хірургія порожнини черепа.	2
4.	Топографічна анатомія лиця. Очниця, ніс. Операції при гнійних процесах лиця.	2
5.	Топографія фасцій, клітковинних просторів та ділянок шиї. Операції при гнійних процесах шиї. Оголення і перев'язка зовнішньої та загальної сонних артерій.	2
6.	Топографічна анатомія органів шиї (гортань, глотка, стравохід, щитоподібна залоза). Операції на органах шиї. Трахеотомія, трахеостомія.	2
7.	Топографічна анатомія і оперативна хірургія стінок грудної клітки, молочної залози, плеври і легень.	2
8.	Топографічна анатомія і оперативна хірургія органів середостіння.	2

9.	Топографічна анатомія і оперативна хірургія передньо-бічної стінки живота. Хірургічна анатомія і оперативне лікування гриж передньої черевної стінки.	2
10.	Топографічна анатомія очеревини і органів верхнього поверху черевної порожнини.	2
11.	Топографічна анатомія органів нижнього поверху черевної порожнини. Принципи операцій на органах черевної порожнини, кишкові шви та анастомози. Резекція кишок. Видалення червоподібного відростка. Операції на товстій кишці.	2
12.	Операції на шлунку (гастростомія, резекція шлунку, гастроентеростомія). Операції на печінці, жовчному міхурі, жовчних шляхах, підшлунковій залозі а селезінці.	2
13.	Топографічна анатомія і оперативна хірургія поперекової ділянки та заочеревинного простору. Основи трансплантології.	2
14.	Топографічна анатомія і оперативна хірургія стінок, поверхів, судин, нервів та клітковинних просторів таза. Топографічна анатомія і оперативна хірургія органів таза.	2
15.	Топографічна анатомія і оперативна хірургія верхньої кінцівки: надпліччя, плеча, ліктьової ямки, передньої та задньої ділянок передпліччя, кисті.	2
16.	Топографічна анатомія і оперативна хірургія нижньої кінцівки: сідничної ділянки, передньої ділянки стегна, колінного суглоба, задньої ділянки стегна, підколінної ямки, передньої та задньої ділянок гомілки, стопи.	2
17.	Операції на верхній та нижній кінцівках: перев'язка судин; судинний шов; операції при панариціях; тендовагінітах; венесекція, венепункція; внутрішньом'язові ін'єкції; вскриття абсцесів. Методи зупинку кровотеч на кінцівках. Принципи операцій на кістках (ампутація і екзартикуляція, резекція суглобів).	2
Всього		34

6. Тематичний план самостійної роботи студентів

№ п/п	Т Е М А	К-сть год.	Вид контролю
1.	Історія клінічної анатомії і кафедри оперативної хірургії з топографічною анатомією ЛНМУ імені Данила Галицького.	4	Поточний контроль на практичних заняттях
2.	Принципи пересадки шкіри. Мігруюче стебло В.П.Філатова. Вроджені вади обличчя. Незрощення губ і піднебіння. Уранопластика. Хейлоластика. Принципи пластичної хірургії обличчя. Косметична хірургія.	5	- "-
3.	Операції на стравоході. Хірургічні доступи до	5	- "-

	стравоходу і шийного відділу хребта. Вагосимпатична блокада за Вишневським Л.В.		
4.	Операції на щитоподібній залозі.	5	- "-
5.	Резекція ребра. Операції при пневмотораксах.	4	- "-
6.	Принципи бариатричної хірургії. Абдомінопластика.	5	- "-
7.	Порто-кавальні анастомози. Методи хірургічного лікування портальної гіпертензії.	5	- "-
8.	Лапароскопічні операції на органах черевної порожнини.	4	- "-
9.	Принципи трансплантації органів. Пересадка нирки.	5	- "-
10.	Операції при ушкодженні сухожилків, нервів та судин (судинний шов, шов сухожилка, шов нерва).	4	- "-
	РАЗОМ	46	

Індивідуальні завдання не заплановані.

7. Завдання для самостійної роботи

Смостійна робота студентів виконується у вигляді підготовки до практичних занять (підготовка теоретичних питань, опанування навичками згідно з темою заняття, тощо).

8. Методи навчання

На практичних заняттях для ефективного засвоєння матеріалу застосовуються різні методи навчання, а саме:

- Наочний метод (демонстрація викладачем органокомплексів, сухих та мокрих препаратів; використання атласів, ілюстрацій підручників, таблиць, демонстрація принципів окремих хірургічних технік на тваринному матеріалі, інше);
- Практичний метод (робота студентів з органокомплексами, сухими та мокрими препаратами, розв'язування тестів, ситуаційних задач, відпрацювання окремих хірургічних технік на тваринному матеріалі);
- Словесний метод (роз'яснення викладачем незрозумілих питань з попередньої теми заняття чи лекції, пояснення викладачем теми поточного практичного заняття, лекція)
- Робота з літературою (написання студентами конспектів під час самопідготовки та виконання самостійних робіт)
- Відео-метод (використання у лекційному курсі тематичних відеофільмів, мультимедійних презентацій лекцій).

9. Методи контролю

Види контролю (поточний і підсумковий)

Форма підсумкового контролю відповідно до навчального плану (диференційований залік)

10. Поточний контроль

Поточний контроль здійснюється на основі контролю теоретичних знань, навичок і вмінь.

Форми поточного контролю:

1. Усне опитування (фронтальне, індивідуальне, комбіноване)
2. Практична перевірка сформованих професійних вмінь
3. Тестовий контроль (відкриті та закриті тестові завдання)

Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу. Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

Оцінювання поточної навчальної діяльності. Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою з урахуванням затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбаченою навчальною програмою. Студент має отримати оцінку з кожної теми. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності є стандартизованими і включають контроль теоретичної та практичної підготовки.

На кафедрі застосовуються наступні критерії оцінювання згідно традиційної 4-бальної шкали:

Відмінно “5”. Студент правильно відповів на 90-100 % тестів формату А. Правильно, чітко і логічно і повно відповідає на всі стандартизовані питання поточної теми, добре знає матеріал попередніх тем (вихідний рівень знань), відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи. Правильно демонструє препарат (знання практичних навичок), правильно вживає латинські терміни. Робить узагальнення матеріалу, доповнює свою відповідь знанням додаткової літератури. Виконав усі завдання, які передбачені методичними розробками під час самостійної роботи студента.

Написав реферат з запропонованої теми або самостійно зробив анатомічний препарат (індивідуальна робота).

Добре “4”. Студент правильно відповів на 70-90% тестів формату А. Правильно, інколи за допомогою пояснювальних питань, відповідає на стандартизовані питання поточної теми, знає матеріал попередніх тем (вихідний рівень знань), відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи. Правильно демонструє препарат (знання практичних навичок). Студент правильно вживає латинські терміни. Виконав усі завдання, які передбачені методичними розробками під час самостійної роботи студента.

Задовільно “3”. Студент правильно відповів на 50 -70% тестів формату А . Неповно, за допомогою пояснювальних питань, відповідає на стандартизовані питання поточної теми, на питання з матеріалу попередніх тем (вихідний рівень знань), неточно і неповно відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи. Не може самостійно побудувати чітку, логічну відповідь. Під час відповіді і демонстрації препарату (знання практичних

навичок) студент робить незначні помилки. Студент вживає латинські терміни з помилками, або неповністю знає латинські терміни з теми поточного заняття і попередніх занять. Виконав не повністю завдання, які передбачені методичними розробками під час самостійної роботи студента.

Незадовільно “2”. Студент відповів на менше, ніж 50% тестів формату А. Не знає матеріалу поточної теми. Або відповідає на поставлені питання поточної теми недостатньо, неповно, не може побудувати логічну відповідь, не відповідає на додаткові питання, не розуміє змісту матеріалу, не знає питання з матеріалу попередніх тем (вихідний рівень знань), не відповідає на питання лекційного курсу і питання з самостійної роботи. Під час відповіді і демонстрації препарату (знання практичних навичок) студент робить значні, грубі помилки. Студент не знає латинських термінів з теми поточного заняття і попередніх занять, або вживає латинські терміни з помилками. Не виконав завдання, які передбачені методичними розробками під час самостійної роботи студента.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання (диференційований залік)

Семестровий диференційований залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з навчальної дисципліни на підставі поточного контролю та виконаних індивідуальних тестових завдань на останньому занятті.

12.Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти:

Для дисципліни формою підсумкового контролю є диференційований залік:

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність для допуску до диференційованого заліку становить 120 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для допуску до диференційованого заліку становить 72 бали.

Розрахунок кількості балів за поточне навчання проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-х бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до 2 знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою наступним чином:

$$X = \frac{CA \times 120}{5}$$

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою:

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються диференційованим заліком

4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала	4- бальна шкала	200- бальна шкала
5	120	4.45	107	3.91	94	3.37	81
4.95	119	4.41	106	3.87	93	3.33	80
4.91	118	4.37	105	3.83	92	3.29	79
4.87	117	4.33	104	3.79	91	3.25	78
4.83	116	4.29	103	3.74	90	3.2	77
4.79	115	4.25	102	3.7	89	3.16	76
4.75	114	4.2	101	3.66	88	3.12	75
4.7	113	4.16	100	3.62	87	3.08	74
4.66	112	4.12	99	3.58	86	3.04	73
4.62	111	4.08	98	3.54	85	3	72
4.58	110	4.04	97	3.49	84	Менше 3	Недос- татньо
4.54	109	3,99	96	3.45	83		
4.5	108	3,95	95	3.41	82		

Самостійна робота студентів оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу контролюється при підсумковому контролі.

Оцінка з дисципліни, яка завершується диференційованим заліком визначається, як сума балів за поточну навчальну діяльність (не менше 72) та балів за виконання індивідуальних тестових завдань на останньому занятті (не менше 50).

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як в шкалу ECTS, так і в 4-бальну (національну) шкалу. Бали шкали ECTS у 4-бальну шкалу не конвертуються і навпаки.

Бали студентів, які навчаються за однією спеціальністю, з урахуванням кількості балів, набраних з дисципліни ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% студентів
B	Наступні 25% студентів
C	Наступні 30% студентів
D	Наступні 25% студентів
E	Останні 10% студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок „А”, „В”, „С”, „D”, „Е” проводиться для студентів даного курсу, які навчаються за однією спеціальністю і успішно завершили вивчення дисципліни. Студенти, які одержали оцінки FX, F («2») не вносяться до списку студентів, що ранжуються. Студенти з оцінкою FX після перескладання автоматично отримують бал „Е”.

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму конвертуються конвертується у 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Оцінка ECTS	Оцінка за 4-ри банальною шкалою
Від 170 до 200 балів	«5»
Від 140 до 169 балів	«4»
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«3»
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«2»

Оцінка ECTS у традиційну шкалу не конвертується, оскільки шкала ECTS та чотирибальна шкала незалежні.

Об'єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

13. Методичне забезпечення

Методичні вказівки для студентів і викладачів, робочі зошити, таблиці, муляжі, схеми, навчальні фільми, хірургічні інструменти, шовний матеріал, сухі препарати, трупний матеріал тварини.

14. Перелік навчально методичної літератури

1. В.І.Півторак, О.Б.Кобзар, Ю.Г.Шевчук. Короткий курс топографічної анатомії та оперативної хірургії. Нова Книга, Вінниця, 2015 р.
2. О.Я.Склярів, Т.І.Бондарчук, Ю.В.Мандрик, Червінська М.Є. Периферійні механізми регуляції процесів цитопротекції у слизовій оболонці шлунка. Львів, 2017 р.
3. М.Є.Червінська. Топографічна анатомія та оперативна хірургія верхньої кінцівки. Львівська комерційна академія. Львів, 2011 р.
4. В.І.Півторак, О.М.Проніна. Оперативна хірургія і топографічна анатомія голови та шиї. Нова Книга. Вінниця, 2016 р.
5. Френк Неттер. Атлас анатомії людини. Видавничий дім «НАУТІЛУС», 2004 р.
6. М.П.Ковальський. Оперативна хірургія та топографічна анатомія. Київ, ВСВ «Медицина», 2010 р.
7. Р.Й.Вайда. Основи клінічної анатомії та оперативної хірургії (лекції). Тернопіль, «Укрмедкнига». - 2001.
8. O.V.Tsyhykalo. Topographical anatomy and operative surgery. Textbook for english-speaking foreign students. Vinnytsia, Nova Knyha Publishers, 2011.
9. К.І.Кульчицький, М.П.Ковальський, А.П.Дітківський, М.С.Скрипніков та ін.

- Оперативна хірургія і топографічна анатомія. Київ, «Вища школа», 1994-464 с.
10. М.С.Скрипніков (ред.) Оперативна хірургія і топографічна анатомія. Київ, Вища школа, 2000.
  11. В.Ф.Вільховий, М.С.Скрипніков, В.І.Шепітько, І.Р.Кенс. Атлас хірургічної анатомії кровоносних судин голови та шиї. Київ, Вища школа, 1998.
  13. Bernard C. Illustrated Manual of Operative Surgery and Surgical Anatomy. - 1991.
  14. Pemberton L.V. Workbook of Surgical Anatomy. - 1990.
  15. Gliedman M.L. Atlas of Surgical Techniques. - New York etc., McGraw - Hill. - 1990.
  16. Sabiston D.C. Atlas of General Surgery. - Philadelphia etc., Saunders. - 1994.
  17. Chassin J.L. Operative Strategy in General Surgery. New York etc., Springer. - 1994.
  18. Р.Й.Вайда. Основи клінічної анатомії та оперативної хірургії (лекції).- Тернопіль.- «Укрмедкнига», 2001.
  19. М.П.Бурих. Топографічний підхід до вивчення тіла людини. - Харків, 2005. - 30 с.
  20. М.П.Ковальський, О.Б.Кобзар. Навчально-методичні матеріали для підготовки до підсумкового контролю знань і вмінь на кафедрі оперативної хірургії і топографічної анатомії (для студентів медичного факультету). - К., Стілос, 1999-2004. - Видання 1-5.-79с.
  21. А.Г.Попов, В.К.Красницкий, В.И.Горовенко. Учебное пособие «Тестовые задачи» по курсу оперативной хирургии и топографической анатомии. Одесса, 2004. - 120 с.

15. Інформаційні ресурси: сторінка кафедри на сайті університету

16. Додатки:

Список 1 (синдроми та симптоми)

7. асфіксія
8. біль в грудній клітці
9. біль в животі
10. біль в кінцівках та спині
11. біль в промежині
12. біль у горлі
13. блювання
14. бронхообструктивний синдром
15. бульбарний синдром
16. випіт у плевральну порожнину
30. жовтяниця
37. кишкова непрохідність
39. кровотеча зовнішня
40. кровотеча внутрішня
43. лімфаденопатія

- 45. маткова кровотеча
- 46. набряковий синдром
- 47. ожиріння
- 48. парези, паралічі
- 50. переломи трубчастих кісток
- 51. пневмоторакс закритий, відкритий та клапанний.
- 53. портальна гіпертензія
- 55. порушення серцевого ритму та провідності
- 71. шлунково-кишкова кровотеча

Список 2 (захворювання)

I) Хвороби крові та кровотворних органів, порушення з залученням імунного механізму:

- 8. сепсис хірургічний

III) Хвороби нервової системи

- 17. внутрішньочерепна травма
- 22. порушення мозкового кровообігу
- 26. інсульти (ішемічний, геморагічний)

Хвороби ока

- 30. стороннє тіло органу зору
- 31. травми органу зору

Хвороби горла, вуха, носа

- 35. отити
- 36. перитонзиллярний абсцес
- 37. синусити
- 38. тонзиліти
- 39. травми горла, вуха, носа

IV) Хвороби серцево-судинної системи:

- 40. аневризми аорти
- 41. атеросклероз
- 42. варикозне розширення вен нижніх кінцівок
- 43. вроджені вади серця
- 44. вторинна артеріальна гіпертензія
- 45. гостра оклюзія магістральних і периферичних артерій
- 48. ішемічна хвороба серця
- 51. легеневе серце
- 52. набуті вади серця
- 54. перикардити
- 55. порушення серцевого ритму та провідності
- 57. травми серця та кровоносних судин
- 58. тромбоемболія легеневої артерії
- 59. флебіт, тромбофлебіт

V) Хвороби органів дихання та середостіння:

- 60. асфіксія
- 65. вроджені вади розвитку органів дихання

- 70. медіастиніти
- 72. новоутворення легень та середостіння
- 73. плеврити
- 76. пневмоторакс
- 78. стороннє тіло в дихальних шляхах
- 79. травми грудної клітки (поверхнева, відкрита)

VI) Хвороби органів травлення:

- 81. випадіння прямої кишки
- 82. вроджені вади розвитку органів травлення
- 83. гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба, езофагіти
- 86. гостра непрохідність кишківника
- 87. гострий та хронічний апендицит
- 88. гострий та хронічний панкреатит
- 89. доброякісні захворювання стравоходу
- 91. запальні захворювання прямої кишки та перианальної ділянки
- 92. защемлені і незащемлені грижі живота
- 93. новоутворення стравоходу, шлунку, товстої кишки, печінки та підшлункової залози
- 94. пептичні виразки шлунка та дванадцятипалої кишки
- 95. перитоніт
- 96. перфорація порожнистого органу
- 99. стеноз воротаря шлунка
- 100. травми живота (поверхнева, відкрита)
- 102. хвороби оперованого шлунку
- 103. холецистити, холангіти, жовчнокам'яна хвороба, холедохолітіаз
- 105. шлунково–кишкова кровотеча

VII) Хвороби сечостатевої системи:

- 107. баланит, баланопостит
- 108. вроджені вади розвитку сечової системи
- 112. новоутворення нирки, сечових шляхів і передміхурової залози
- 115. сечокам'яна хвороба

VIII) Хвороби шкіри і підшкірної клітковини:

- 122. гнійно-запальні захворювання пальців та кисті
- 123. гнійно-запальні захворювання у дітей та новонароджених
- 125. опіки та обмороження
- 129. специфічна хірургічна інфекція (анаеробна клостридіальна та неклостридіальна)

IX) Хвороби кістково-м'язової системи та сполучної тканини:

- 130. анкілозуючий спондилоартрит
- 131. вроджені та набуті вади розвитку кістково-м'язової системи
- 134. новоутворення кістково-м'язової системи
- 135. остеоартроз
- 136. остеомієліт
- 138. політравма
- 144. типові переломи кісток плеча, передпліччя, кисті, стегна, гомілки, стопи
- 145. травма тазу
- 146. травма хребта

147. ушкодження великих суглобів (кульшового, колінного, гомілко- ступневого, ліктьового)

X) Хвороби ендокринної системи, розладу харчування та порушення обміну речовин:

154. тиреотоксикоз

155. ендемічний зоб

157. вузловий зоб, пухлини щитоподібної залози

158. ожиріння

165. цукровий діабет

167. гіперпаратиреоз

168. пухлини надниркових залоз

171. пухлини гіпофіза

174. крипторхізм

XI) Інфекційні і паразитарні хвороби:

208. туберкульоз різної локалізації

216. сифіліс

XII) Хвороби жіночої репродуктивної системи

228. позаматкова вагітність

233. аномалії тазу, у т. ч. клінічно вузький таз

235. кровотеча пологова та післяпологова

237. післяпологові септичні захворювання

238. травми матки і пологових шляхів

241. апоплексія яйника

243. вроджені вади розвитку жіночих статевих органів

245. доброякісні та передракові новоутворення жіночих статевих органів

248. злоякісні новоутворення жіночих статевих органів

249. мастит

250. новоутворення молочної залози

Список 3 (невідкладні стани)

1. асфіксія (у т. ч. неонатальна)

4. гостра дихальна недостатність

5. гостра затримка сечі

7. гостре пошкодження нирок

12. гострий коронарний синдром

16. електротравма

18. гостра кровотеча

19. синдром гострої крововтрати, в т. ч. у польових умовах та при надзвичайних станах

22. ниркова коліка

23. жовчна коліка

26. холодова травма, в т. ч. у польових умовах

27. теплова травма, в т. ч. у польових умовах

28. тромбоемболії венозні та артеріальні

35. проникаючі поранення, в т. ч. під час бойових дій

36. опіки, в т. ч. у польових умовах

37. сторонні тіла дихальних шляхів, шлунково-кишкового тракту, ЛОР-органів та ока

Список 4 (лабораторні та інструментальні дослідження)

1. аналіз плевральної рідини
2. аналіз асцитичної рідини
3. аналіз синовіальної рідини
20. гістоморфологічне дослідження біоптата лімфатичних вузлів
21. гістоморфологічне дослідження біоптата паренхіматозних органів
22. гістоморфологічне дослідження біоптата слизових оболонок
23. гістоморфологічне дослідження біоптата м'язів та шкіри
28. ендоскопічне дослідження бронхів
29. ендоскопічне дослідження травного тракту
30. ехокардіографія та доплерографія
35. загальний аналіз спинномозкової рідини
36. загальний аналіз стернального пунктату
46. методи інструментальної візуалізації щитоподібної залози
47. рентгеноконтрастна ангіографія
48. методи інструментальної візуалізації органів черевної порожнини
49. методи інструментальної візуалізації органів грудної порожнини
50. методи інструментальної візуалізації сечостатевої системи
51. методи інструментальної візуалізації плода
52. методи інструментальної візуалізації черепа, хребта, спинного мозку, кісток та суглобів
53. методи інструментальної візуалізації грудної залози

Список 5 (медичні маніпуляції)

1. непрямий масаж серця
2. штучне дихання
5. тимчасова зупинка зовнішньої кровотечі
6. первинна хірургічна обробка рани, перев'язка, зняття шкірних швів, у т. ч. у польових умовах
7. кровоспинні турнікети і використовувати кровоспинні засоби, в т. ч. у польових умовах
8. встановлювати назогастральний та орогастральний зонд
10. введення лікарських речовин (внутрішньовенне струминне та крапельне, внутрішньокісткове), у т. ч. у польових умовах
11. забезпечувати периферичний венозний доступ
12. вимірювати артеріальний тиск
13. відновлювати прохідність дихальних шляхів
14. катетеризація сечового міхура м'яким зондом
15. передня тампонада носа і клінічне обстеження органу зору та ЛОР-органів
17. пальцеве дослідження прямої кишки та за допомогою ректального дзеркала
18. пальцеве дослідження простати

- 20. плевральна пункція
- 21. пункція черевної порожнини через заднє склепіння
- 24. бімануальне дослідження та обстеження жінки в дзеркалах
- 25. пельвіометрія
- 29. пальпація щитоподібної залози